Bieda biedzie nierówna

Kategoria: Felietony
Opublikowano: piątek, 29, styczeń 2016 23:00
Bernadeta Skóbel
Odsłony: 2333

Prawodawca lubi popadać w skrajności. Przykładem jest planowana nowelizacja Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego zmierzająca do wprowadzenia bezwzględnego zakazu umieszczania dzieci w pieczy zastępczej z powodu ubóstwa rodziców. Idea szczytna, pytanie jednak czy rzeczywiście w każdej sytaucji korzystna dla dzieci. Bieda biedzie jest nierówna, zwłaszcza kiedy przyczynia się do niej brak chęci poprawy własnej sytuacji po stronie niektórych rodziców biologicznych.

Brak alternatywy

W projekcie nowelizacji nie znajdziemy odpowiedzi na pytanie co w sytuacji gdy ani rodzina ani organ władzy publicznej nie będą w stanie zapewnić dziecku właściwych warunków bytowych w środowisku rodzinnym. Taka sytuacja może mieć miejsce po pierwsze, jeżeli rodzic nie będzie starał się o uzyskanie pomocy społecznej a po drugie, gdy organ wyczerpie możliwości pomocy materialnej rodzinie. Nie można również pomijać faktu, że pobocznym skutkiem wejścia w życie nowelizacji może być próba przerzucania przez niektóych rodziców biologicznych na gminy całkowitej odpowiedzialności za dostarczenie środków utrzymania.

Pomoc społeczna ma charakter jedynie wspierający

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadania z zakresu wsparcia rodziny należą do zadań obowiązkowych gminy. Ustawa wskazuje przede wszystkim na takie instrumenty pracy z rodziną, które pomogą rodzinom nabyć umiejętności miękkich wymaganych przy właściwym sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W przypadku rodzin borykających się z problemem ubóstwa gmina może skorzystać z instrumentów przewidzianych głównie w ustawie o pomocy społecznej. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. W art. 3 ustawy wskazano, że pomoc społeczna ma charakter wspierający rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Takie rozumienie przepisów potwierdza również orzecznictwo sądowe.
Przykładowo w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 7 września 2007 r. sygn. I OSK 1851/06 wskazano, że:
„1. Za wystarczającą podstawę do odmowy przyznania świadczenia, można przyjąć odmowę podjęcia pracy; nieskorzystanie z oferty pracy, mimo możliwości zatrudnienia; permanentne korzystanie ze świadczeń, przy jednoczesnym braku jakiejkolwiek pomocy ze strony osoby zainteresowanej w likwidowaniu własnych problemów materialnych.
2. Osoby i rodziny powinny przezwyciężać trudne sytuacje życiowe wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Dopiero niemożność samodzielnego ich pokonania stanowi przesłankę włączania się instytucji państwa. Pomoc społeczna ma bowiem charakter uzupełniający. Z kolei zakres tej pomocy uzależniony jest od możliwości organu administracyjnego i osobistej aktywności zainteresowanego.
3. Ustawa o pomocy społecznej jest ukierunkowana na udzielanie wsparcia osobom rzeczywiście go potrzebującym. Nie dopuszcza wykorzystywania środków społecznych przez osoby, które mają możliwość zaspokojenia potrzeb życiowych z własnych środków, nie czynią tego jednak z własnej woli i wyboru.
4. Rozwiązywanie trudnej sytuacji życiowej, to podejmowanie działań w celu przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, jak określa to art. 11 ust. 2 ustawa o pomocy społecznej np. przez przyjęcie proponowanej pracy."

Phoca PDF

Brakuje instrumentów motywujących

Jak już była mowa wyżej w projektowanej nowelizacji nie ma instrumentów motywujących rodzinę biologiczną do traktowania pomocy społecznej jako instrumentu jedynie wspierającego.

Wydaje się zatem, że przesłankami, które uchylałby bezwzględny zakaz umieszczania dzieci w pieczy zastępczej z powodu ubóstwa winny być (przez analogię do art. 11 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej):

- brak współdziałania osoby lub rodziny z pracownikiem socjalnym lub asystentem rodziny, o którym mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej,
- odmowa zawarcia kontraktu socjalnego, niedotrzymywanie jego postanowień,
- nieuzasadniona odmowa podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej przez osobę bezrobotną lub nieuzasadniona odmowa podjęcia lub przerwanie szkolenia, stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, wykonywania prac interwencyjnych, robót publicznych, prac społecznie użytecznych, a także odmowa lub przerwanie udziału w działaniach w zakresie integracji społecznej realizowanych w ramach Programu Aktywizacja i Integracja, o których mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Na zakończenie zwracam również uwagę, że w samym Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym wskazano, że rodzice są obowiązani m.in. do przygotowywania dziecka należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień. Wychowywane dziecka w środowisku funkcjonującym wyłącznie w oparciu środki pomocy społecznej z pewnością nie będzie sprzyjało właściwemu przygotowaniu dziecka do dorosłego i odpowiedzialnego życia.

Bernadeta Skóbel

Phoca PDF